

Број: 1-02-34900-20/15-4
Датум: 07.12.2015.
Београд

На основу чл. 8. став 1. тачка 2), 22, 60, 62. и 63. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/10, 60/13-УС и 62/14), члана 192. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС“, број 30/10), члана 12. став 1. тачка 2) и 28. Статута Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге („Службени гласник РС“, број 125/14), Одлуке о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 59/11), Извештаја о анализи veleпродајног тржишта оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији јул-октобар 2015. године, који је Управни одбор Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге усвојио 23.10.2015. године, под бројем: 1-03-021-95/15-2 (објављен на Интернет страници Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге www.ratel.rs), у поступку анализе veleпродајног тржишта оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији и одређивања оператора са значајном тржишном снагом, као и одређивања обавеза оператору са значајном тржишном снагом,

директор Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге доноси

РЕШЕЊЕ

- I. Предузеће за телекомуникације Телеком Србија а.д. из Београда, Таковска 2, одређује се за оператора са значајном тржишном снагом на veleпродајном тржишту оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији.
- II. Оператору из става I. диспозитива овог решења одређују се следеће обавезе:
  - 1) објављивања одређених података у форми стандардне понуде;
  - 2) недискриминаторног поступања;
  - 3) рачуноводственог раздвајања;
  - 4) омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава;
  - 5) контроле цена и примене трошковног рачуноводства.

III. Оператор из става I. диспозитива овог решења дужан је да обавезу објављивања одређених података у форми стандардне понуде, у складу са одредбом члана 64. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14), а који се посебно односе на рачуноводствене податке, техничке спецификације, карактеристике мреже, услове понуде и коришћења (укључујући ограничења), рокове важења понуде и цене извршава тако што ће објавити Стандардну понуду за међуповезивање која мора да буде јасно дефинисана и у довољној мери рашчлањена на појединачне компоненте како би оператор корисник велепродајне услуге оригинације позива могао да користи и плаћа само за оне компоненте које су му потребне ради пружања услуге својим корисницима.

Оператор из става I. диспозитива овог решења у обавези је да обезбеди да минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардне понуде буде у складу са општим актом Републичке агенције за електронске комуникације, сада Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге.

IV. Оператор из става I. диспозитива овог решења дужан је да обавезу недискриминаторног поступања у складу са одредбом члана 65. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14) извршава тако да другим операторима пружа услуге под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чини за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера, па се обавезује да:

- 1) осигура једнаке услове (пре свега у погледу цена, рокова и информација) при истим околностима за све операторе кориснике који пружају исте услуге;
- 2) пружа услуге и податке операторима корисницима под истим условима и уз исти квалитет услуге који обезбеђује за сопствене потребе, потребе повезаних лица или партнера;
- 3) доставља Агенцији уговоре закључене на основу стандардне понуде за међуповезивање (интерконекију) у року од 15 дана од дана потписивања истих.

V. Оператор из става I. диспозитива овог решења дужан је да обавезу рачуноводног раздвајања у складу са одредбом члана 66. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14) извршава тако да обезбеди одвојено рачуноводно праћење пословних активности у вези са пружањем велепродајне услуге оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, и то на начин да:

- 1) припреми и достави извештај о раздвајању рачуна успеха и ангажоване имовине по свим врстама тржишних услуга, у роковима прописаним општим актом Републичке агенције за електронске комуникације, сада Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге који уређује примену трошковног принципа, одвојене рачуне и извештавање од стране оператора са значајном тржишном снагом;

- 2) на захтев Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге достави велепродајне и интерне трансферне цене, ради утврђивања постојања неоправданог унакрсног субвенционисања;
- 3) на захтев Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге омогући увид у закључене уговоре, рачуноводствене податке, укључујући и податке о приходима оствареним на релевантном тржишту.

VI. Оператор из става I. диспозитива овог решења дужан је да обавезу омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава у складу са одредбом члана 67. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14) извршава тако да обезбеди да:

- 1) омогући другом оператору приступ одређеним елементима мреже и припадајућим средствима, укључујући приступ пасивним мрежним елементима који су повезани са пружањем велепродајне услуге оригинације позива, и да своју мрежу функционално прилагоди како би други оператор могао да користи услугу оригинације позива;
- 2) преговара у доброј вери са оператором који захтева приступ за услуге међуповезивања и да, у одговарајућем року, одговори на сваки разуман захтев за приступ оператору који захтева велепродајну услугу оригинације позива;
- 3) не укида већ одобрени приступ елементима мреже и припадајућој инфраструктури;
- 4) омогући слободан приступ техничким интерфејсима или другим кључним технологијама неопходним за пружање услуге оригинације позива;
- 5) омогући колокацију, односно други облик заједничког коришћења припадајућих средстава;
- 6) пружи услуге потребне за обезбеђивање интероперабилних услуга за повезивање крајњих корисника, укључујући и услуге интелигентних мрежа;
- 7) омогући приступ системима оперативне подршке или сличним софтверским системима, ради обезбеђивања лојалне конкуренције у пружању услуга електронских комуникација;
- 8) обезбеди међуповезивање мрежа и припадајућих средстава;
- 9) обезбеди приступ повезаним услугама, попут услуга базираних на подацима о идентитету, локацији и доступности корисника.

VII. Оператор из става I. диспозитива овог решења дужан је да обавезу контроле цена и примене трошковног рачуноводства у складу са одредбом члана 68. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/10, 60/13-УС и 62/14) извршава тако да обезбеди трошковну заснованост цена и примену рачуноводства

трошкова, у вези са оригинацијом позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији у складу са општим актом Републичке агенције за електронске комуникације, сада Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге који уређује примену трошковног принципа, одвојене рачуне и извештавање од стране оператора са значајном тржишном снагом.

- VIII. Оператор из става I. диспозитива овог решења је у обавези да, у року од 60 дана од дана пријема захтева Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге, сачини и објави нову стандардну понуду у складу са општим актом Републичке агенције за електронске комуникације, сада Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге.
- IX. Ово решење је коначно и објавиће се на Интернет страници Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге.

Образложење

Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Агенција) је по службеној дужности, сагласно одредби члана 60. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/10, 60/13-УС и 62/14, у даљем тексту: Закон), извршила анализу, између осталог veleпродајног тржишта оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији и о томе сачинила Извештај о анализи veleпродајног тржишта оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији јул-октобар 2015. године, (у даљем тексту: Извештај о анализи релевантног тржишта), који је Управни одбор Агенције усвојио 23.10.2015. године, под бројем: 1-03-021-95/15-2 (објављен на Интернет страници Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге www.ratel.rs), и у коме је садржана чињенична грађа за доношење решења у овој управној ствари.

У поступку који је претходио усвајању Извештаја о анализи релевантног тржишта од стране Управног одбора Агенције, а у складу са одредбама чл. 34-36. Закона, Агенција је у периоду од 24.07.2015. године до 21.09.2015. године спровела поступак јавних консултација ради прибављања мишљења стручне и шире јавности на нацрт Извештаја о анализи релевантног тржишта. Агенција је након тога, извршила анализу пристиглих мишљења, примедба и предлога на наведени акт.

То значи да је укупност оперативних активности предузетих сагласно наведеним одредбама Закона ради утврђивања чињеничног стања које представља подлогу за доношење решења, и у коме су садржане одлучне чињенице ближе приказана у Извештају о анализи релевантног тржишта, па исти садржи све правно релевантне чињенице и околности у складу са начелом истине у управном поступку, сагласно члану 8. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС“, број 30/10, у даљем тексту: ЗУП). Као такав, Извештај о анализи релевантног тржишта, у складу са „начелом официјелности“ из члана 126. ЗУП, односно чињенице изнете у њему представљају основ за одлучивање, односно за примену члана 62. и 63. Закона, тј. основ су за доношење

овог решења, којим је одређен оператор са значајном тржишном снагом на релевантном тржишту, одређене му регулаторне обавезе и начин њиховог извршавања.

Велепродајно тржиште оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, утврђено је као релевантно тржиште подложно претходној регулацији Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији („Службени гласник РС“, број 59/11), коју је донео Управни одбор Агенције.

Агенција је приликом анализе релевантних тржишта (у даљем тексту: анализа), сагласно одредби члана 60. Закона, водила рачуна о примени Препоруке Комисије (ЕЗ) број 2007/879/ЕС од 17.12.2007. године о релевантним тржиштима на подручју електронских комуникација која су подложна претходној регулацији, као и Смерницама Комисије (ЕЗ) број 2002/С 165/03 од 11.07.2002. године о анализи тржишта и утврђивању значајне тржишне снаге на основу регулаторног оквира за електронске комуникације.

Период на који се анализа велепродајног тржишта оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији односи, обухвата податке добијене од оператора за 2012, 2013. и 2014. годину.

Агенција је поступак анализе спровела у циљу оцене степена конкурентности на одређеном релевантном тржишту, сходно члану 59. став 1. Закона, односно у циљу континуираног праћења стања на велепродајном тржишту оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији на територији Републике Србије ради уочавања евентуалних промена у односу на претходно извршену анализу тржишта из 2011. године. Ово се превасходно односи на постојање квалитетног тржишног надметања или постојање једног или више оператора са значајном тржишном снагом (у даљем тексту: оператор са ЗТС).

Одређивање оператора са ЗТС експлицитно је уређено одредбама члана 62. Закона.

Сагласно одредби члана 62. став 4. Закона, Агенција је у обавези да прати примену обавеза одређених оператору са ЗТС и по службеној дужности преиспитује донето решење најмање једном током периода од три године од дана доношења, те сходно утврђеном стању одлучује у вези са обавезама оператора са ЗТС.

Обавезе оператора са значајном тржишном снагом, које се решењем одређују оператору са ЗТС прописане су чланом 63. Закона.

У поступку анализе дефинисано је релевантно тржиште у производној и географској димензији, анализирани су критеријуми за утврђивање значајне тржишне снаге, а по окончању тог поступка, ставом I. диспозитива овог решења, утврђено је да је Телеком Србија а.д. оператор са ЗТС на релевантном тржишту. Оператору са ЗТС су ставом II. диспозитива овог решења одређене обавезе на основу постојећег стања тржишне конкуренције и идентификованих потенцијалних препрека у развоју тржишне конкуренције са којим се суочавају оператори на велепродајном тржишту оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији.

Утврђено је да постоји релевантно велепродајно тржиште оригинације (започињања) позива из јавне телефонске мреже на фиксној локацији, према бројевима из исте мреже, као и према бројевима који припадају другим мрежама у земљи и иностранству. Ово релевантно тржиште чине услуге позива које оператори пружају за сопствене потребе.

Такође је утврђено да релевантно тржиште оригинације позива у географској димензији чини територија Републике Србије.

У складу са закључком анализе релевантног тржишта, Агенција констатује да је Телеком Србија а.д. оператор са ЗТС на том тржишту, те је одлучено као у ставу I. диспозитива овог решења.

Такође, према одредби члана 62. став 2. Закона, овим решењем Агенција одређује оператору са ЗТС најмање једну обавезу из члана 63. Закона, водећи рачуна о врсти и природи утврђених недостатака на тржишту, претходним улагањима, подстицању даљих улагања и могућности за повраћај улагања по разумној стопи с обзиром на повезане ризике.

У складу са резултатима анализе релевантног тржишта, Агенција је Телеком Србија“ а.д. као оператору са ЗТС, сагласно одредби члана 62. став 2. Закона, одредила следеће обавезе из члана 63. Закона: објављивања одређених података у форми стандардне понуде, недискриминаторног поступања, рачуноводственог раздвајања, омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава, као и обавезу контроле цена и примене трошковног рачуноводства, те је одлучено као у ставу II. диспозитива овог решења. Обавезе се уводе са циљем да се на најбољи начин отклоне потенцијалне препреке развоју конкуренције, омогући развој релевантног тржишта и конкуренције и заштите интереси крајњих корисника.

Приликом одређивања обавеза оператору са ЗТС Агенција је водила рачуна о врсти и природи утврђених недостатака на тржишту, претходним улагањима, подстицању даљих улагања и могућности за повраћај улагања по разумној стопи с обзиром на ризике.

Ово пре свега из разлога што у посматраном периоду анализа релевантног тржишта не даје другачије резултате, у односу на резултате анализе релевантног тржишта који су садржани у Извештају о анализи велепродајног тржишта оригинације позива из јавне телефонске мреже на фиксној локацији, август/новембар 2011. године, како са аспекта одређивања оператора са ЗТС, тако и са аспекта утврђивања регулаторних обавеза.

Телеком Србија а.д. је дужан да обавезе утврђене ставом II. диспозитива овог решења, појединачно уређене одредбама 64. - 68. Закона, извршава на начин утврђен ст. III. до VII. диспозитива овог решења, како следи:

1) Обавеза објављивања одређених података у форми стандардне понуде

У складу са одредбама члана 64. Закона, Агенција закључује да оператор са ЗТС треба да има обавезу објављивања одређених података, која се посебно односи на: рачуноводствене податке, техничке спецификације, карактеристике мреже, услове понуде и коришћења (укључујући ограничења), рокове важења понуде, и цене.

Агенција констатује да је Телеком Србија а.д., као оператору који има значајну тржишну снагу на посматраном тржишту оправдано одредити обавезу објављивања одређених података, у облику Стандардне понуде за међуповезивање и приступ, посебно имајући у виду да овај оператор има и обавезу недискриминаторног поступања. Стандардна понуда мора да буде јасно дефинисана и у довољној мери рашчлањена на појединачне компоненте како би оператор корисник велепродајне услуге оригинације позива могао да користи и плаћа само за оне компоненте које су му потребне ради пружања услуге својим корисницима.

Стандардна понуда за међуповезивање и приступ обавезно треба да буде сачињена у складу са Правилником о минималном садржају, нивоу детаљности и начину објављивања стандардних понуда („Службени гласник РС“ број 70/11), односно да садржи следеће елементе:

- 1) Опис услуга које су предмет стандардне понуде за међуповезивање, примену и важење стандардне понуде, услове и начин наручивања услуге, поступак преговарања, одредбе од посебног значаја (нпр. поверљивост информација, пословна тајна, заштита интелектуалне својине), и сл.;
- 2) Цене, начин и услове одржавања услуге, квалитет и ниво услуге која се пружа – SLA (*Service Level Agreements*);
- 3) Податке о мрежи и осталој инфраструктури који су неопходни за међуповезивање;
- 4) Податке о интерфејсима, сигнализационим и осталим протоколима, синхронизацији, као и о свим осталим техничким условима који су неопходни за међуповезивање;
- 5) Цене међуповезивања као и начин наручивања и преговарања око међуповезивања;
- 6) Тачке и начин међуповезивања и услове за водове преко којих ће се извршити повезивање са овим тачкама;
- 7) Начине обрачуна плаћања и наплате и инструменте осигурања;
- 8) Одговорност обе стране, разграничење међусобних одговорности и начин надокнаде штете.

Агенција констатује да је одређивање обавезе Телеком Србија а.д. да објављује одређене податке пропорционално и оправдано, јер се тиме обезбеђује да он као оператор са ЗТС на релевантном велепродајном тржишту нуди услуге другим операторима под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чини за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера. Обавеза објављивања одређених података омогућава операторима корисницима велепродајне услуге оригинације позива да, на основу транспарентно објављених услова оператора са ЗТС, дођу до закључка да ли су дискриминисани ценама, условима и роковима.

Обавеза објављивања одређених података надовезује се на остале обавезе које има оператор са ЗТС на релевантном тржишту и чини их још ефикаснијим, што се нарочито односи на обавезу недискриминаторног поступања и обавезу омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава.

Без обавезе објављивања одређених података Агенција не би на одговарајући начин могла да прати да ли оператор са ЗТС на релевантном тржишту спроводи обавезу недискриминаторног поступања. Обавеза објављивања одређених података је додатна обавеза у смеру решавања препрека за развој конкуренције које су везане за дискриминацију на ценовној и неценовној основи, имајући у виду да је све облике дискриминаторног поступања могуће утврдити само онда када су транспарентно објављени услови под којима оператор са ЗТС нуди услуге на релевантном veleпродајном тржишту.

Обавеза објављивања одређених података допуњује обавезу рачуноводственог раздвајања. Примена обавезе објављивања одређених података има за циљ да укаже на антиконкурентске активности и препреке за развој конкуренције које се односе на праксу унакрсног субвенционисања, дискриминацију на ценовној основи и праксу препознату као ценовно истискивање маргине профита, те да допринесе њиховом решавању.

Стандардна понуда за међуповезивање је подложна изменама, у складу са технолошким изменама и променама на тржишту, па оператор са ЗТС може сам да иницира њену измену. Уколико стандардна понуда за међуповезивање не одговара условима на тржишту и предвиђеним обавезама, Агенција може да захтева њену измену.

Агенција закључује да обавеза објављивања одређених података у форми стандардне понуде не представља додатно оптерећење за Телеком Србија а.д., а да истовремено операторима корисницима пружа транспарентан увид у услове пружања veleпродајне услуге и тиме доприноси обезбеђивању конкуренције на релевантном тржишту.

2) Обавеза недискриминаторног поступања

У складу са одредбама члана 65. Закона, оператор са ЗТС је дужан да другим операторима пружа услуге под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чини за сопствене потребе, односно за потребе повезаних лица или партнера.

Агенција одређује Телеком Србија а.д., као оператору са ЗТС на veleпродајном тржишту оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, обавезу недискриминаторног поступања, којом се обавезује да:

- осигура једнаке услове (пре свега у погледу цена, рокова и информација) при истим околностима за све операторе кориснике који пружају исте услуге;
- пружа услуге и податке операторима корисницима под истим условима и уз исти квалитет услуге који обезбеђује за сопствене потребе, потребе повезаних лица или партнера.
- доставља Агенцији уговоре закључене на основу стандардне понуде за међуповезивање (интерконекицију) у року од 15 дана од дана потписивања истих.

Телеком Србија а.д. би, као оператор са ЗТС на релевантном тржишту, у одсуству регулације, могао спроводити активности које се односе на пружање услуге оригинације

позива, а које су дискриминаторне у погледу услова, цена, квалитета и представљају препреке развоју делотворне конкуренције.

Агенција сматра да Телеком Србија а.д., као оператор са ЗТС, може користити различите механизме на ценовној и неценовној основи како би отежао (или чак учинио немогућим) улазак и рад конкурентних оператора, и из тих разлога констатује да је оправдано Телеком Србија а.д. одредити обавезу недискриминаторног поступања.

Такође, Телеком Србија а.д. би, као оператор са ЗТС, могао обрачунавати услуге оригинације позива, операторима корисницима по ценама које су више од цена по којима их нуди за сопствене потребе, чиме умањује профите и истискује конкуренцију (операторе кориснике). Та пракса је препозната као ценовно истискивање маргине профита (*price squeeze*).

Поред преношења значајне тржишне снаге на ценовним основама, Телеком Србија а.д., као оператор са ЗТС, би могао примењивати и антиконкурентске тактике одуговлачења, ускраћивања информација, инсистирања на неоправданим захтевима и дискриминаторног коришћења информација. Ове активности доводе операторе кориснике у неравноправан положај, чиме се спречава делотворна конкуренција.

Телеком Србија а.д. је у обавези да достави Агенцији уговоре закључене на основу стандардне понуде за међуповезивање и приступ у року од 15 дана од дана закључивања истих. Захваљујући овој обавези, Агенција ће бити у могућности да, увидом у уговоре о међуповезивању и приступу са различитим операторима корисницима и упоређивањем истих, утврди да ли Телеком Србија а.д. поштује обавезу недискриминаторног поступања и да ли услуге пружа под једнаким условима и са истим квалитетом као што то чини за сопствене потребе. Да нема ове обавезе, Агенција не би могла да реагује на одговарајући начин.

Обавеза недискриминаторног поступања и обавеза објављивања одређених података (у форми стандардне понуде) се међусобно допуњују, на шта указује одредба члана 64. став 2. Закона. Према одредби наведеног члана Закона, оператор са ЗТС коме је одређена обавеза недискриминаторног поступања дужан је да, на захтев Агенције, у року од 60 дана од пријема захтева, сачини и објави стандардну понуду за међуповезивање и приступ.

Агенција закључује да обавеза недискриминаторног поступања не представља додатно оптерећење за Телеком Србија а.д., зато што не узрокује додатне трошкове нити захтева нове процедуре, већ само Агенцији даје упоредив увид у понашање оператора са ЗТС према свом малопродајном делу и према операторима корисницима veleпродајне услуге оригинације позива.

3) Обавеза рачуноводственог раздвајања

Агенција одређује Телеком Србија а.д., као оператору са ЗТС, обавезу рачуноводственог раздвајања, која се односи на одвојено рачуноводствено праћење пословних активности у вези са пружањем veleпродајне услуге оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији.

У складу са Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација („Службени гласник РС“, број 52/11), Телеком Србија а.д. је дужан да припреми и достави извештај о раздвајању рачуна успеха и ангажоване имовине по свим врстама тржишних услуга у роковима дефинисаним наведеним правилником.

Такође, Телеком Србија а.д. је у обавези да на захтев Агенције достави велепродајне и интерне трансферне цене, ради утврђивања постојања неоправданог унакрсног субвенционисања, као и да, такође на захтев Агенције, омогући увид у закључене уговоре, рачуноводствене податке, укључујући и податке о приходима оствареним на релевантном тржишту. Агенција је овлашћена и да те податке објави, уколико би се тиме допринело развоју делотворне конкуренције, водећи рачуна о томе да битно не угрози пословање оператора.

4) Обавеза омогућавања приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава

Агенција сматра, да би ускраћивање приступа, неоправдано условљавање или слично ограничавање од стране Телеком Србија а.д. приликом приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава било супротно интересима крајњих корисника и спречило развој конкуренције на малопродајном нивоу. У складу са тим, Агенција Телеком Србија а.д. одређује обавезу приступа елементима мреже и припадајућим средствима из члана 67. Закона, тако да се удовољи оправданим захтевима других оператора за приступ и коришћење одређених елемената мреже и припадајућих средстава оператора са ЗТС.

На основу дела анализе који говори о препрекама које оператор са ЗТС може постављати одбијањем договора или ускраћивањем приступа, Агенција закључује да би ускраћивање приступа, неоправдано условљавање или слично ограничавање од стране оператора са ЗТС који контролише неопходну инфраструктуру спречило развој конкуренције на малопродајном нивоу, што би на крају угрозило интересе крајњих корисника. Поред тога, Агенција закључује да оператор са ЗТС може користити и остале механизме спречавања конкуренције на ценовној и неценовној основи како би отежао (или чак учинио немогућим) улазак и рад осталих оператора на релевантном тржишту.

Из наведених разлога Агенција одређује Телеком Србија а.д. обавезу да, сагласно члану 67. став 1. Закона, удовољи оправданим захтевима других оператора за приступ и коришћење одређених елемената мреже и припадајућих средстава, и у складу са одредбом из става 3. наведеног члана Закона, одређује обавезе да:

- омогући другом оператору приступ одређеним елементима мреже и припадајућим средствима, укључујући приступ пасивним мрежним елементима који су повезани са пружањем велепродајне услуге оригинације позива, и да своју мрежу функционално прилагоди како би други оператор могао да користи услугу оригинације позива;
- преговара у доброј вери са оператором који захтева приступ за услуге међуповезивања и да, у одговарајућем року, одговори на сваки разуман захтев за приступ оператору који захтева велепродајну услугу оригинације позива;

- не укида већ одобрени приступ елементима мреже и припадајућој инфраструктури;
- омогући слободан приступ техничким интерфејсима или другим кључним технологијама неопходним за пружање услуге оригинације позива;
- омогући колокацију, односно други облик заједничког коришћења припадајућих средстава;
- пружи услуге потребне за обезбеђивање интероперабилних услуга за повезивање крајњих корисника, укључујући и услуге интелигентних мрежа;
- омогући приступ системима оперативне подршке или сличним софтверским системима, ради обезбеђивања лојалне конкуренције у пружању услуга електронских комуникација;
- обезбеди међуповезивање мрежа и припадајућих средстава;
- обезбеди приступ повезаним услугама, попут услуга базираних на подацима о идентитету, локацији и доступности корисника.

Телеком Србија а.д., је у обавези да преговара у доброј вери са оператором који захтева приступ за велепродајну услугу оригинације позива с циљем да се у разумном року одговори на захтев. У одсуству ове обавезе, Телеком Србија а.д. би могао да искористи своју значајну тржишну снагу и да спроводи тактике одуговлачења, тако да не одговори на разуман захтев за приступ оператору кориснику у одговарајућем року.

Телеком Србија а.д. је обавезан да, на сваки оправдан захтев за међуповезивање у сврху коришћења услуга оригинације позива, оствари то међуповезивање најкасније у року од осам дана од дана подношења захтева. Утврђивањем овог рока, Телеком Србија а.д. се спречава да одуговлачи са међуповезивањем и тиме користи своју значајну тржишну снагу на релевантном тржишту.

Приликом оцењивања оправданости захтева за приступ, Телеком Србија а.д. је у обавези да се руководи принципом недискриминације и техничким могућностима сопствене мреже. Такође, Телеком Србија а.д. не може приликом оцењивања оправданости захтева за међуповезивање од оператора да захтева услове и радње који су у супротности са обавезама које има оператор са ЗТС.

Обавеза да се не укида већ одобрено међуповезивање, односи се на сигурност коју оператор корисник мора да има у односу на коришћење велепродајне услуге оригинације позива. Укидање већ одобреног међуповезивања за услугу оригинације могло би да доведе до штете и повећања трошкова оператора корисника, што би угрозило његову конкурентност, а Телеком Србија а.д. би преношењем значајне тржишне снаге на повезано малопродајно тржиште био у повлашћеном положају у односу на конкуренцију.

Телеком Србија а.д. је у обавези да обезбеди заједничко коришћење свог простора, коришћење инфраструктуре и остале комуникационе опреме, а нарочито је важно да оператору кориснику омогући линије за приступ до тачака међуповезивања. Без ове обавезе

Телеком Србија а.д., оператору кориснику би било веома тешко (у неким случајевима и немогуће) да користи услугу оригинације позива.

Одређивање обавезе Телеком Србија а.д. да омогући приступ и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава је оправдано и пропорционално, јер без ове обавезе оператори корисници би отежано користили велепродајну услугу оригинације позива и били би ограничени у ширини пружања услуга, што би се на крају одразило на развој ефикасне конкуренције и на интересе крајњих корисника.

5) Обавеза контроле цена и примене трошковног рачуноводства

У складу са одредбама из члана 68. Закона, Телеком Србија а.д., као оператор са ЗТС, има обавезу трошковне заснованости цена и примене трошковног рачуноводства, у вези са велепродајном услугом оригинације позива у јавну телефонску мрежу на фиксној локацији.

Телеком Србија а.д. је, као оператор са ЗТС на релевантном тржишту, у обавези да формира цене услуга на том тржишту које су трошковно засноване и у потпуности у складу са Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација. У одређеним случајевима, Агенција ће моћи да примени и друге методе контроле цена уколико се утврди да је цена заснована на трошковном принципу значајно већа од цене упоредивих услуга код осталих оператора у земљи и окружењу.

Телеком Србија а.д., сноси терет доказивања да цене његових услуга произлазе из трошкова, укључујући повраћај улагања по разумној стопи и дужан је да, на захтев Агенције, достави детаљно оправдање својих цена.

Начин примене трошковног рачуноводства у циљу контроле цена дефинисан је Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација. Такође, Агенција ангажује независног ревизора ради годишње провере усклађености трошковног рачуноводства оператора са ЗТС са прописаним начином примене трошковног рачуноводства, а извештај независног ревизора се објављује на Интернет страници Агенције.

Уколико цене оператора са ЗТС нису засноване на трошковном принципу (оператор треба да оправда своје цене, а Агенција да потврди да су трошковно оријентисане), Агенција може у складу са одредбом члана 68. став 3. тачка 1. Закона, приликом утврђивања цена узети у обзир цене на упоредивим тржиштима као и малопродајне цене оператора са ЗТС, тако да се обезбеди ефикасност, одржива конкуренција и добробит потрошача.

Такође, Телеком Србија а.д. је у обавези да, у року од 60 дана од дана пријема захтева Агенције, сачини и објави нову стандардну понуду у складу са општим актом Агенције који ближе прописује минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардних понуда, те је одлучено као у ставу VIII. диспозитива овог решења.

У поступку анализе релевантног тржишта, Агенција је, сагласно одредби чл. 60. став 2. и 62. став 3. Закона, дана 22.09.2015. године прибавила и Мишљење Комисије за заштиту

конкуренције број: 1/0-08-570/2015-2 од 18.09.2015. године, у коме је констатовано да су принципи који су примењени приликом анализе релевантног тржишта, у основи, принципи који се примењују у области заштите конкуренције. Такође, када је реч о регулаторним обавезама које су одређене оператору са ЗТС, Комисија за заштиту конкуренције констатује да су у потпуности у складу са Законом, који у члану 63. таксативно наводи које мере Агенција може одредити оператору са ЗТС.

Даље, Агенција је у поступку који је претходио доношењу решења, Телеком Србија а.д. предочила чињенице и околности које су од значаја за одлучивање у овој управној ствари и истом омогућила да у остављеном року од 15 дана, достави документацију или друге доказе за које сматра да су релевантни за одлучивање, а сагласно одредбама члана 22. став 3. Закона и чл. 9. и 125. став 1. ЗУП.

Поводом Обавештења са захтевом за изјашњење оператора са ЗТС Агенција је примила изјашњење оператора Телеком Србија а.д. број: 425663/2-2015 од 17.11.2015. године, на чињенице и околности од значаја за доношење решења о одређивању оператора са значајном тржишном снагом на велепродајном тржишту оригинације позива у јавној телефонској мрежи у коме се наводи да у потпуности остаје при својим ставовима изнетим у јавним консултацијама. Агенција је дана 21.09.2015. године примила коментаре Телеком Србија а.д. поводом јавних консултација објављених на званичној Интернет страни Агенције у вези извештаја о анализи релевантног тржишта, изнете у допису број: 337828/1-2015, од 18.09.2015. године (у даљем тексту: Изјашњење), у коме се, између осталог, наводи да:

- У делу међуповезивања (интерконеције) јавних фиксних телекомуникационих мрежа, Телеком Србија а.д. не види разлог да се наводе преговори о међуповезивању између Телеком-а Србија и Орион телеком-а и Теленор-а. Тим пре што се наводе само неки оператори, а познато је да је Телеком Србија успоставио међуповезивање и са СББ-ом, БеотелНет-ом и свим другим операторима. Такође, није оправдано ни да се наводе само фиксни оператори јер се оригинација позива односи на све позиве без обзира где терминирају, тако да сматра да међуповезивање оператора није од утицаја на анализу предметног тржишта.
- Треба узети у обзир да кабловски, али и други оператори већ имају изграђену приступну мрежу до крајњих корисника у циљу пружања услуге медијских садржаја и приступа Интернету преко које, без већих улагања, могу да понуде корисницима и услуге фиксне телефоније. Као прилог томе наводи чињеницу да је након увођења услуге преносивости бројева у фиксној мрежи у периоду од значаја за анализу (од априла - децембра 2014. године), 41.590 корисника је прешло из фиксне мреже Телеком-а Србија у мреже других националних оператора, што значи да су национални оператори већ имали инфраструктуру до крајњих корисника, и да је овај тренд настављен тако да је до септембра 2015. године додатних 46.000 корисника прешло из фиксне мреже Телекома Србија у мреже других оператора.
- У делу који се односи на позиве путем избора и предизбора оператора- Телеком Србија а.д наводи да у извештају стоји да у претходном периоду није остварена

могућност избора и предизбора оператора и напомиње да је Телеком Србија у складу са захтевом РАТЕЛ-а, у стандардној понуди дефинисао комерцијалне услове за пружање ове услуге.

- У делу који се односи на услугу рашчлањеног приступа локалној петљи - Телеком Србија а.д наводи да РАТЕЛ у анализи на основу погрешне претпоставке да ће оператори користити рашчлањену петљу само за пружање услуга позива изводи даље закључке. Рашчлањену петљу оператори користе, поред пружања телефонске услуге, и за пружање услуга приступа Интернету, дистрибуције медијских садржаја тако да није аргументована тврдња да се улагања оператора не би могла повратити. Није аргументована ни тврдња да услуга рашчлањеног приступа локалној петљи није довољно добра и ефикасна замена за услугу оригинације позива јер управо потпуни рашчлањени приступ омогућава оператору да понуди не само услугу позива већ и приступ Интернету и услугу дистрибуције ТВ програма као и све друге услуге са могућношћу да у потпуности контролише све аспекте пружања обједињених услуга.
- У делу који се односи на супституцију на страни понуде - Телеком Србија а.д наводи да није аргументована тврдња РАТЕЛ-а да не постоји оператор који би у кратком року могао да оствари доступност великом броју корисника. Кабловски оператори имају значајне капацитете у приступној мрежу, регистровани су као оператори јавне говорне услуге и у кратком року могу да изврше притисак на цене позива на малопродајном нивоу. Корисници имају могућност да једноставно и без додатних трошкова пребаце све своје услуге (приступ Интернету, дистрибуција ТВ канала, телефонски прикључак). Као доказ за наведено указује на податке о броју пренетих фиксних бројева у друге мреже (пре свега кабловске мреже), поред тога указује и на значај утврђивања егзактног податка о броју домаћинстава који имају приступ кабловским дистрибутивним системима или га могу имати у веома кратком року. Сматра да без овога, предметна анализа као и анализе повезаних тржишта нису потпуне и не осликавају реално стање конкурентности, а за последицу имају дискриминацију Телеком-а Србија у односу на друге операторе на тржишту и намећање обавеза искључиво на штету Телекома Србија.
- У свом закључку о процени постојања оператора са значајном тржишном снагом Телеком Србија а.д. наводи да имајући у виду да је Телеком Србија проглашен за оператора са значајном тржишном снагом на тржишту 9., сматра да нема разлога да ово тржиште буде подложно претходној регулацији изузев ако се укида претходна регулација тржишта 9.
- Везано за део о недискриминаторном поступању, Телеком Србија а.д. сматра дефинисани рок од 8 дана за достављање уговора сувише кратким и да га је потребно ускладити са роковима дефинисаним у анализама осталих релевантних тржишта.

У поступку одлучивања Агенција је утврдила све одлучне чињенице и околности, размотрила и оценила све примедбе које је оператор Телеком Србија а.д. навео у свом коментару и о истом заузела одговарајући став.

У вези са наводима да међуповезивање оператора није од утицаја на анализу предметног тржишта и да нема разлога да се наводе претходни преговори о међуповезивању, Агенција истиче да оригинација позива по својој природи представља услугу међуповезивања (интерконеције). Тачка 3.1.2. Извештаја о анализи релевантног тржишта представља кратки преглед начина регулисања услуге међуповезивања, који је отпочео са операторима Орион телеком д.о.о. и Telenor d.o.o., док су се каснија међуповезивања између Телеком Србија а.д. и других оператора, као што су SBB d.o.o. и БеотелНет, одвијала по стандардним процедурама које су установљене у претходном периоду.

У вези са наводима који се односе на примедбу да кабловски, али и други оператори већ имају изградњену приступну мрежу до крајњих корисника Агенција констатује да изградња сопствене мреже за приступ до крајњег корисника, захтева велика улагања уз значајно учешће неповратних трошкова, поред тога, изградња мреже за приступ захтева дуг временски период, тако да конкуренција не може тренутно да одговори на мало али значајно, трајно повећање велепродајне цене оригинације позива. Тако би изградња сопствене мреже, као и потенцијална конкуренција биле изложене високим трошковима изградње инфраструктуре, са ниском стопом повраћаја уложених средстава. Телеком Србија а.д. је годинама градио телекомуникациону инфраструктуру у условима када није било конкуренције, тако је број фиксних телефонских линија, у 2014. години, износио 2,85 милиона на читавој територији Републике Србије. Број од 41.590 корисника који су до краја 2014. године прешли из мреже Телеком Србија а.д. у мреже других националних оператора представља мање од 1,5% укупног броја корисника Телеком Србија а.д. што у периоду на који се односи анализа није могло значајније да у утиче на конкурентност тржишта.

Напомена Телеком Србија а.д. да је он у складу са захтевом Агенције, у стандардној понуди дефинисао комерцијалне услове за пружање услуге избора и предизбора оператора је прихваћен и у складу са тим је извршена измена у Извештају о анализи релевантног тржишта.

Имајући у виду наводе који се односе на питање рашчлањене петље као одговарајућег супститута Агенција истиче да би у случају коришћења услуге рашчлањеног приступа локалној петљи оператор корисник морао да буде присутан на локацији (разделнику) где се завршава локална петља, што захтева закуп колокацијског простора, инсталирање опреме и повезивање са својом мрежом. Ове фиксне трошкове неће бити у могућности да покрије уколико нема довољан број корисника на датој локацији, што значи ако не оствари економију обима. Рашчлањени приступ локалној петљи захтева велика почетна улагања и одређени временски период за повраћај уложених средстава У случају коришћења велепродајне услуге оригинације позива оператор корисник може корисницима да пружа услугу и ако има тачку међуповезивања само на једном месту. Дакле да би услугу остваривања позива пружо свим корисницима на територији Републике Србије довољно је да оператор корисник буде присутан само на једном месту, а да би услугу рашчлањеног приступа локалној петљи пружо свим корисницима на територији Републике Србије оператор корисник би требало да буде присутан на великом броју локација.

Оригинација позива представља само један део потенцијалних услуга које могу да се пружају преко рашчлањене петље, и мало је вероватно да ће се оператор корисник одлучити

да изнајми локалну петљу уколико намерава да пружа једино услугу оригинације позива. Ово је утолико јасније уколико се упореде цене услуга. Месечна накнада за потпуни рашчлањени приступ износи 4,84 EUR, док је оригинација позива 0,57-0,75 динара по минути према Стандардној понуди за услуге међуповезивања са јавном фиксном комуникационом мрежом Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. Све то указује да се ради о услугама које су неупоредиве како по износима тако и по јединицама у којима се обрачунавају.

Разматрајући наводе Телеком Србија а.д. да је дискриминисан, Агенција сматра да у околностима када је, извршена анализа у складу са законским прописима, регулативом и праксом у ЕУ и земљама окружења и када је проглашен за оператора са значајном тржишном снагом на 8 (осам) релевантних тржишта, не може бити говора о његовој дискриминацији. Закон следи регулаторни оквир ЕУ у овој области и прописује да се у условима када постоји изражена доминација једног оператора и осталим учесницима на тржишту омогуће равноправни услови за пословање.

У прилог доминантној позицији Телеком Србија а.д. је чињеница да је читава фиксна телефонска мрежа у његовом власништву и да преко ње пружа услуге за око 2.800.000 крајњих корисника. Преко кабловско дистрибутивних мрежа, више различитих оператора, пружају се услуге за око 930.000 крајњих корисника. Поред тога што је број корисника кабловско дистрибутивних мрежа три пута мањи од броја корисника фиксне телефонске мреже Телеком Србија а.д., кретање броја корисника кабловских мрежа у претходном периоду не указује да ови оператори угрожавају тржишну позицију Телеком Србија а.д.

У вези навода да је Телеком Србија проглашен за оператора са значајном тржишном снагом на тржишту 9, те да нема разлога да ово тржиште буде подложно претходној регулацији Агенција сматра да анализа велепродајног тржишта оригинације позива у јавној телефонској мрежи на фиксној локацији, која је урађена у складу са Законом, пратећи регулативу и праксу земаља Европске Уније и окружења и даље показује да Телеком Србија а.д. има значајну тржишну снагу на овом релевантном тржишту. Остала тржишта, укључујући и наведено тржиште 9 су предмет посебне анализе у складу са Законом и Одлуком о одређивању релевантних тржишта подложних претходној регулацији.

Напомена Телеком Србије а.д. да је дефинисани рок од 8 (осам) дана за достављање уговора сувише кратак и да га је потребно ускладити са роковима дефинисаним у анализама осталих релевантних тржишта је прихваћен и рок за достављање уговора је продужен на 15 дана.

Надлежност Агенције да одлучује о правима и обавезама оператора и корисника прописана је одредбом члана 8. став 1. тачка 2) Закона.

Одредбом члана 22. Закона регулисано је одлучивање о правима и обавезама оператора и корисника, односно, између осталог, прописано је да Агенција, о правима и обавезама оператора и корисника из овог Закона, одлучује решењем које доноси директор Агенције.

Узимајући у обзир напред наведено, одлучено је као у диспозитиву овог решења.

Ово решење је коначно сагласно члану 22. став 4. Закона.

Упутство о правном средству: Против овог решења може се тужбом покренути управни спор пред Управним судом, у року од 30 дана од дана његовог достављања.

ДИРЕКТОР

др Владица Тинтор

Достављено:

-Предузећу за телекомуникације Телеком Србија а.д.